Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA YVESA BOTA
od 16. travnja 2015.[1]

Predmet C-184/14

A
protiv
B

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Corte suprema di cassazione (Italija))

„Zaštita interesa djeteta – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 24. stavak 2. – Uredba (EZ) br. 4/2009 – Sudska nadležnost u području obveza uzdržavanja – Zahtjev koji je u pogledu obveza uzdržavanja djece podnesen u državi članici različitoj od one u kojoj djeca imaju uobičajeno boravište, a povezan je s postupkom za rastavu braka – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Nadležnost u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću“

1. Sud je prvi put pozvan tumačiti članak 3. točke (c) i (d) Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja[2].

2. Tom je odredbom propisano da u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe, ako je pitanje uzdržavanja povezano s tim postupcima, ili sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti osobe, ako je pitanje uzdržavanja povezano s tim postupcima.

3. U predmetu o kojem je riječ Corte suprema di cassazione (talijanski Vrhovni kasacijski sud) pita Sud može li se zahtjev za uzdržavanje maloljetne djece koji je istaknut u okviru postupka za rastavu braka smatrati istodobno akcesornim i u odnosu na postupak o statusu osobe i u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti. Takva bi mogućnost dovela do potvrđivanja nadležnosti dva suda različitih država članica, i to talijanskog suda koji vodi postupak za rastavu braka i engleskog suda nadležnog da odlučuje o roditeljskoj odgovornosti.

4. U ovom mišljenju iznijet ću razloge zbog kojih smatram da članak 3. Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da je sud koji je nadležan za odlučivanje u glavnom postupku koji se tiče rastave braka, kada je u okviru njega istaknut i zahtjev u pogledu obveza uzdržavanja maloljetne djece, nadležan odlučiti i o tom zahtjevu. Međutim, od te načelne nadležnosti treba odstupiti ako tako zahtijeva zaštita interesa djeteta. Tako zaštita interesa djeteta nalaže da se u ovom predmetu mjesna nadležnost odredi prema kriteriju blizine.

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — SL 2009, L 7, str. 1., ispravak u SL 2011, L 131, str. 26. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138.)

I – **Pravni okvir**

A – *Povelja*

5. Člankom 24. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima [3] određeno je da „[u] svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta“.

B – *Uredba br. 4/2009*

6. Pitanje obveza uzdržavanja nikako nije novina u okviru Europske unije jer su već krajem 50-ih godina postojale konvencije koje su se primjenjivale u više država utemeljiteljica Unije [4]. Stoga su pregovarači o Konvenciji od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [5] željeli da ona bude nastavak tih konvencija [6]. Člankom 5. točkom 2. Briselske konvencije propisano je da tuženik s prebivalištem na području jedne države članice stranke konvencije može u pogledu obveza uzdržavanja biti tužen u drugoj državi stranci konvencije, pred sudom čije je sjedište u mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta uzdržavane osobe ili, kada je riječ o zahtjevu koji je akcesoran u donosu na postupak o statusu osobe, pred sudom koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za vođenje takva postupka, osim ako je nadležnost utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od stranaka.

7. To je pravilo potom preuzeto u Uredbi Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [7].

8. Kako bi održala i razvila područje slobode, sigurnosti i pravde, Unija je usvojila instrumente koji se, među ostalim, tiču područja pravosudne suradnje u građanskim stvarima s prekograničnim učincima. Tako je donijela i Uredbu br. 4/2009 ne bi li olakšala to da se u drugoj državi članici bez ikakvih daljnjih formalnosti ishodi odluka o obvezi uzdržavanja [8].

9. Uvodna izjava 44. navedene uredbe određuje da bi potonjom trebalo u pogledu obveza uzdržavanja zamijeniti Uredbu (EZ) br. 44/2001. Uredba br. 4/2009 prema tome je *lex specialis* u odnosu na Uredbu br. 44/2001.

10. U skladu s člankom 1. stavkom 1. Uredba br. 4/2009 primjenjuje se na „obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbine“, pri čemu je u njezinoj uvodnoj izjavi 11. precizirano da pojam „obveza uzdržavanja“ treba tumačiti kao autonoman pojam.

11. U tu se svrhu spomenutom uredbom uspostavlja sustav zajedničkih pravila koja se, među ostalim, tiču i sukoba nadležnosti, donošenjem općih odredaba o nadležnosti u području obveza uzdržavanja.

3 — U daljnjem tekstu: Povelja.

4 — Njujorška konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu i Haška konvencija od 15. travnja 1958. o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u području obveza uzdržavanja djece.

5 — SL 1972, L 299, str. 32. Konvencija kako je izmijenjena kasnijim konvencijama o pristupanju novih država članica toj konvenciji (u daljnjem tekstu: Briselska konvencija).

6 — Vidjeti str. 24. i 25. izvješća P. Jenarda o Konvenciji od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1979, C 59, str. 1.).

7 — SL 2001, L 12, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.). Vidjeti članak 5. stavak 2. Uredbe br. 44/2001.

8 — Vidjeti uvodnu izjavu 9. te uredbe.

12. Tako je u članku 3. navedene uredbe propisano:

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

(a) sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište; ili

(b) sud mjesta u kojem uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište; ili

(c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe čiji je predmet o uzdržavanju povezan s tim postupkom, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili

(d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.“

13. Naposljetku, korisno je navesti da je Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, iako nije sudjelovala u njezinu usvajanju, naknadno prihvatila primjenu Uredbe br. 4/2009[9].

C – *Uredba (EZ) br. 2201/2003*

14. Uredba (EZ) br. 2201/2003[10] ima za cilj da u području slobode, sigurnosti i pravde ujednači pravila o međunarodnoj sudskoj nadležnosti u području razvoda, zakonske rastave ili poništaja braka te u području roditeljske odgovornosti.

15. U skladu s člankom 1. stavkom 3. točkom (e) Uredbe br. 2201/2003 ona se ne primjenjuje na obveze uzdržavanja.

16. U članku 3. stavku 1. točki (b) te uredbe propisano je da su u predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni sudovi države članice prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema njihovu zajedničkom „domicilu“.

17. U uvodnoj izjavi 12. navedene uredbe određeno je:

„Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.“

18. Tako su na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003 „[s]udovi države članice nadležni […] u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u [toj] državi članici u trenutku pokretanja postupka“.

II – **Činjenice u glavnom postupku i prethodno pitanje**

19. Gospodin A i gospođa B, oboje talijanski državljani, u braku su i imaju dvoje maloljetne djece istog državljanstva. Četiri člana spomenute obitelji uobičajeno borave u Londonu (Ujedinjena Kraljevina), gdje djeca žive s majkom.

9 — Vidjeti u tom pogledu Odluku Komisije 2009/451/EZ od 8. lipnja 2009. o namjeri Ujedinjene Kraljevine da prihvati Uredbu br. 4/2009 (SL L 149, str. 73.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 132.).

10 — Uredba Vijeća (EZ) br. 2001/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.).

20. Tužbom od 28. veljače 2012. gospodin A zatražio je od Tribunale di Milano (Italija) da proglasi rastavu njegova braka sa suprugom, krivnjom potonje, te da među supružnicima podijeli skrb o dvoje djece, utvrđujući pritom mjesto boravišta na adresi njihove majke. Gospodin A je također predložio da se mjesečni iznos uzdržavanja djece utvrdi u visini od 4000 eura.

21. Gospođa B je istom sudu podnijela protutužbu zahtijevajući da se brak rastavi zbog isključive krivnje gospodina A, da joj se povjeri skrb o djeci te da joj se dodijeli mjesečni iznos uzdržavanja u visini od 18.700 eura. K tomu, Gospođa B je osporila nadležnost talijanskog suda u pitanjima prava na skrb, utvrđivanja mjesta boravišta djece, održavanja odnosa i kontakata s djecom te sudjelovanja u njihovu uzdržavanju. Naime, ona smatra da je na temelju Uredbe br. 2201/2003 za odlučivanje o tim pitanjima nadležan engleski sud, s obzirom na to da su supružnici uvijek živjeli u Londonu gdje su djeca rođena i gdje borave.

22. U rješenju od 16. studenoga 2012. Tribunale di Milano ocijenio je da nadležnost talijanskog suda za odlučivanje o zahtjevu za rastavu braka doista postoji, u skladu s člankom 3. Uredbe br. 2201/2003. Priznao je, međutim, da u pogledu zahtjeva koji se tiču roditeljske odgovornosti za dvoje maloljetne djece, postoji, slijedom članka 8. stavka 1. te uredbe, nadležnost engleskog suda, s obzirom na to da djeca uobičajeno borave u Londonu.

23. Što se tiče zahtjeva za uzdržavanje supružnika i djece, Tribunale di Milano pozvao se na Uredbu br. 4/2009, osobito na njezin članak 3. Tako se proglasio nadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji je u pogledu vlastitog uzdržavanja podnijela gospođa B, s obzirom na njegovu akcesornost u odnosu na postupak o statusu osobe. Suprotno tomu, kada je riječ o zahtjevu za uzdržavanje maloljetne djece, Tribunale di Milano proglasio se nenadležnim jer smatra da taj zahtjev nije akcesoran u odnosu na postupak o statusu osobe, nego u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti, za čije je vođenje nadležan engleski sud.

24. Zbog navedenog proglašavanja talijanskog suda nenadležnim gospodin A žalio se Corte suprema di cassazione, istaknuvši samo jedan žalbeni razlog, prema kojem se nadležnost talijanskog suda za odlučivanje o uzdržavanju maloljetne djece također mogla smatrati akcesornom u odnosu na postupak za rastavu braka, u skladu s člankom 3. točkom (c) Uredbe br. 4/2009.

25. Corte suprema di cassazione, suočen s dvojbama oko pravilnog tumačenja te uredbe, odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeće prethodno pitanje:

„Može li, temeljem kriterija prevencije, o zahtjevu za uzdržavanje djece koji je istaknut u okviru postupka za rastavu braka, s obzirom na to da je on akcesorne naravi u odnosu na taj postupak, odlučivati bilo sud koji vodi postupak za rastavu braka bilo sud pred kojim se vodi postupak o roditeljskoj odgovornosti, ili je nužno da o tom pitanju odlučuje potonji sud, odnosno jesu li kriteriji koji su odvojeno navedeni u točkama (c) i (d) gore navedenog članka 3. alternativni (u smislu da jedan nužno isključuje drugi)?“

III – **Analiza**

26. Sud koji je uputio zahtjev u biti pita mogu li se točke (c) i (d) članka 3. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da nadležnost za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obveze uzdržavanja maloljetne djece, istaknutom u okviru postupka rastave braka, može pripadati kako sudu nadležnom za odlučivanje u postupku o statusu osobe tako i sudu nadležnom za odlučivanje u postupku o roditeljskoj odgovornosti.

27. Realno gledajući, odgovor na upućeno pitanje pretpostavlja prethodno razjašnjavanje sljedećih točaka. Prije svega, kada je riječ o kućanstvu u kojem se nalaze djeca, jesu li utvrđivanje i podjela obveze njihova uzdržavanja neodvojivo povezani s postupkom kojim se okončava životna zajednica njihovih roditelja? Potom, kakve zaključke iz toga treba izvesti u pogledu nadležnosti sudova koji odlučuju u takvu postupku?

28. Čini mi se da uzimanje u obzir pojma zaštite interesa djeteta određuje kakav odgovor treba dati sudu koji je uputio zahtjev. Usto, u skladu s tim temeljnim načelom odlučio sam preinačiti upućeno pitanje na način koji dijete čini središnjom točkom postavljenog problema.

29. Doista je nesporno, kako s obzirom na akte tako i na sudsku praksu Suda, da taj pojam neizostavno prožima obiteljsko pravo čim spor o kojem je riječ u glavnom postupku utječe na položaj djeteta.

30. S tim u vezi podsjećamo da je člankom 24. stavkom 2. Povelje propisano da „[u] svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta“. Nema dvojbe da se u predmetnom slučaju Povelja primjenjuje.

31. Sud je, k tomu, više puta bio u prigodi upozoriti na iznimnu važnost tog načela.

32. Tako je u presudi Rinau [11] Sud naznačio da Uredba br. 2201/2003 polazi od shvaćanja prema kojem zaštita interesa djeteta mora biti od primarnog značenja [12]. U novije vrijeme Sud je ocijenio nužnim osigurati zaštitu interesa djeteta kada je riječ o utvrđivanju njegova uobičajena boravišta [13].

33. Nadalje valja napomenuti da Sud osobito brine o tome da tumačenje odredaba Uredbe br. 2201/2003 bude u skladu s člankom 24. Povelje, prije svega s načelom zaštite interesa djeteta. Doista, Sud je u presudi Aguirre Zarraga [14] utvrdio da „s obzirom na to da [ta] uredba [...] ne može biti u suprotnosti s [Poveljom] članak 42. navedene uredbe, u kojem se primjenjuje pravo djeteta na saslušanje, valja tumačiti *u svjetlu članka 24.* [*Povelje*]“ [15].

34. Sud je otišao korak dalje u presudi McB. [16], kada je ocjenjivao protivi li se članku 24. Povelje tumačenje Uredbe br. 2201/2003 [17] koje je dao. U toj presudi Sud je istaknuo da je iz uvodne izjave 33. te uredbe vidljivo da potonja prepoznaje temeljna prava i poštuje načela utvrđena Poveljom brinući se osobito o tome da osigura poštovanje temeljnih prava djeteta kako su utvrđena u članku 24. Povelje. Shodno tomu, odredbe navedene uredbe ne mogu se tumačiti tako da se zanemari temeljno pravo djeteta na održavanje redovitog osobnog odnosa i izravan kontakt s obama roditeljima, čije je poštovanje nedvojbeno povezano sa zaštitom interesa djeteta [18]. Sud iz navedenog zaključuje da u tim okolnostima treba provjeriti protivi li se tumačenje Uredbe br. 2201/2003 kakvo je ponudio u točki 44. spomenute presude [19] članku 24. Povelje, čije poštovanje osigurava Sud.

11 — C-195/08 PPU, EU:C:2008:406.

12 — Točka 51.

13 — Vidjeti predmet C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, t. 56.). Kada je riječ o tome da Sud prilikom tumačenja Uredbe br. 2201/2003 uzima u obzir zaštitu interesa djeteta, vidjeti također presude A (C-523/07, EU:C:2009:225); Detiček (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810); Purrucker (C-256/09, EU:C:2010:437), i Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).

14 — C-491/10 PPU, EU:C:2010:828.

15 — Točka 60. i navedena sudska praksa. Moje isticanje.

16 — C-400/10 PPU, EU:C:2010:582.

17 — S tim u vezi vidjeti Devers, A., „Les praticiens et le droit international privé européen de la famille“, *Revue Europe*, br. 11., studeni 2013., studija 9., točka 22. i prateće točke.

18 — Točka 60.

19 — Točka 61.

35. Nema dvojbe oko zaključka koji moram izvesti iz navedenih razmatranja. Prilikom primjene i tumačenja pravnih akata Unije, zaštita interesa djeteta mora biti nit vodilja. U tom su pogledu osobito važne izjave Odbora za prava djeteta pri Uredu visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCHR). Naime, on podsjeća da je „[zaštita interesa djeteta] standard, cilj, pristup, ključnim pojam, koji mora razjasniti, prožimati i nadopuniti sve unutarnje standarde, politike i odluke te proračune koji se odnose na djecu“ [20].

36. Sudsku praksu koja se tiče Uredbe 2201/2003 očito je moguće prenijeti i na Uredbu br. 4/2009. Bilo bi neshvatljivo da intenzivnost spomenutog načela, koje se nalazi među temeljnim pravima djeteta, može varirati s obzirom na područje obiteljskog prava o kojem je riječ, unatoč tomu što, o kojem god se području radilo, i dalje postoji izravni utjecaj na dijete.

37. Imajući u vidu izneseno, smatram se spremnim ponuditi sljedeća pojašnjenja u odgovoru na prvu točku koju sam naznačio, preinačujući pitanje koje je uputio Corte suprema di cassazione.

38. Na ovom mjestu valja ponuditi tumačenje članka 3. točke (c) Uredbe br. 4/2009.

39. Prema mišljenju Komisije, poveznica iz članka 3. točke (d) te uredbe može se primijeniti samo na obveze uzdržavanja maloljetne djece koje su jasno povezane s roditeljskom odgovornošću, dok se poveznica iz članka 3. točke (c) spomenute uredbe može ticati samo međusobnih obveza bračnih drugova s osnove uzdržavanja, ali ne i obveza uzdržavanja maloljetne djece.

40. Ne dijelim takvo mišljenje iz sljedećih razloga.

41. Struktura odredbe članka 3. Uredbe br. 4/2009 čini mi se bitnom. U članku 3. točkama (a) i (b) te uredbe predviđaju se dvije osnove za nadležnost kojima se uređuju situacije u kojima je zahtjevom koji se odnosi na obveze uzdržavanja pokrenut glavni postupak. U tom slučaju nadležnost se temelji na uobičajenom boravištu bilo tuženika, bilo uzdržavane osobe.

42. Druge dvije osnove za nadležnost koje su predviđene u članku 3. točkama (c) i (d) spomenute uredbe uređuju situacije u kojima je zahtjev u pogledu obveza uzdržavanja akcesoran u odnosu na postupak o statusu osobe odnosno na postupak o roditeljskoj odgovornosti.

43. Jasno je da je položaj osobe koja živi sama, koja je oženjena, rastavljena sudskim putem ili razvedena, povezan s osobnim stanjem te proizvodi učinke prema trećima.

44. Također je jasno da se pri okončanju bračne veze ili zajedničkog života koje dovodi do razilaženja bračnih drugova i raspada kućanstva, pitanje utvrđivanja naknade za uzdržavanje djece koja žive u kućanstvu te podjele tereta njihove skrbi ne postavlja tek kao mehaničko, zdravorazumsko pitanje, nego nadasve kao pitanje koje se neizostavno postavlja iz razloga u potpunosti pravne prirode. Moram priznati da je očito – ako ne želim zanijekati ono što se svaki dan događa u postupcima te vrste – da je utvrđivanje naknade za uzdržavanje djece i podjela tereta njihove skrbi prirodna posljedica pokrenutog postupka za okončanje životne zajednice. Akcesornost, u pravnom smislu te riječi, prvog elementa u odnosu na drugi čini mi se, prema tome, neosporno dokazanom.

45. Koje su posljedice tog prvog zaključka? Riječ je o sljedećoj točki preinačenog pitanja kojoj ću se u ovom trenutku posvetiti.

46. Tom ću se prilikom voditi načelom uzimanja u obzir zaštite interesa djeteta.

20 — Vidjeti „Article 3: Intérêt supérieur de l’enfant“, *Revue Droit de la famille*, br. 11., studeni 2006., spis 16., u vezi s člankom 3. Konvencije o pravima djeteta koja je sklopljena u New Yorku 20. studenoga 1989. i koju su ratificirale sve države članice. Navedeni članak 3. u stavku 1. predviđa da „[u] svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta“.

47. Smatram da je bilo kakvo rješenje koje se sastoji u razlikovanju, s jedne strane, postupka za okončanje životne zajednice pokrenutog pred sudom jedne države članice i, s druge strane, postupka u vezi s uzdržavanjem djece pokrenutog pred sudom druge države članice, potpuno protivno djetetovu interesu.

48. Dovoljan dokaz tomu je činjenica da bi prema pravnoj logici tog sustava sud nadležan za odlučivanje o iznosu uzdržavanja morao sačekati da oduka o okončanju životne zajednice (rastava ili razvod) postane pravomoćna. Navedeno bi neizbježno dovelo do razdoblja neaktivnosti tijekom kojeg bi budućnost djece bila neizvjesna.

49. Čak i ako bi sud nadležan za vođenje postupka koji se odnosi na bračnu vezu u pogledu predmetnih pitanja usvojio mjere koje smatra privremenima, rješavanje problema kontinuiteta između različitih faza postupka ne bi dovelo do manje važnih zastoja u postupku koji su neprihvatljivi sa stajališta spomenutih načela jer bi to značilo nametnuti mjere neodređenog trajanja koje su donesene protivno načelu zaštite interesa djeteta.

50. Dodajem, ako ništa drugo radi cjelovitosti, da takva očito štetna situacija ne bi bila poznata djeci čiji su roditelji nastavili boraviti u državi članici svojeg državljanstva. Drugim riječima, ostvarivanje slobodâ kretanja i nastana roditelja uzrokovalo bi nepovoljan položaj s kojim se ne susreću roditelji, razvedeni ili rastavljeni sudskim putem, koji nisu napustili državu članicu svojeg podrijetla.

51. Stoga postoji potreba da se pri istom sudu objedini nadležnost za vođenje inicijalnog glavnog postupka za okončanje životne zajednice i akcesornih postupaka koji iz njega proizlaze i koji su od ključne važnosti za djecu. Ključno je pitanje koji sud je nadležan, a tu se još jednom valja voditi pojmom zaštite interesa djeteta. Prva i najjednostavnija ideja bila bi odlučivanje o svim pitanjima povjeriti nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak za rastavu roditelja.

52. Jednostavnost ideje prikriva njezinu stvarnu problematičnost. Ona nas, naime, upućuje na odredbu članka 3. točke (b) Uredbe br. 2201/2003 koja roditeljima nudi mogućnost da, među ostalim, postupak pokrenu pred sudom koji je nadležan samo na temelju njihova zajedničkog državljanstva, što je učinjeno u predmetnom slučaju. Uredba br. 4/2009, međutim, u članku 3. točkama (c) i (d) izričito isključuje takvu nadležnost, bilo da je riječ o zahtjevu koji se odnosi na obveze uzdržavanja u okviru postupka o statusu osobe bilo kada je riječ o takvu zahtjevu koji je podnesen u okviru postupka o roditeljskoj odgovornosti.

53. Prema tome, čini se da takav zaključak izravno suprotstavlja spomenute dvije uredbe, nameću̇i rješenje koje se sastoji u razdvajanju postupaka, koje smo ranije ocijenili neprihvatljivim.

54. Proturječnost je u stvarnosti samo prividna. Naime, Uredba br. 2201/2003 također je zahvaćena obvezom zaštite interesa djeteta. U tom je pogledu dovoljno podsjetiti na sudsku praksu Suda navedenu u točkama 32. do 34. ovog mišljenja.

55. Tomu se priklanja i tekst uvodne izjave 12. te uredbe u kojoj je, podsjećam, propisano da se „[n]adležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena [spomenutom] uredbom, temelji u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti“.

56. Upravo je kriterij blizine taj koji treba uzeti u obzir.

57. Naime, on omogućuje usklađenu primjenu uredaba 2201/2003 i 4/2009 u predmetnom području.

58. Kriterij blizine, s obzirom na to da je usko povezan sa zaštitom interesa djeteta, zahtijeva da se kao nadležan za odlučivanje o svim pitanjima odabere sud mjesta djetetova boravišta. To objašnjava zašto je u okviru Uredbe br. 4/2009 isključena nadležnost utemeljena samo na državljanstvu roditelja, bilo da je riječ o iznosu uzdržavanja ili o roditeljskoj odgovornosti, jer bi se u tom slučaju zanemario kriterij blizine i samim tim zaštita interesa djeteta.

59. Nadalje, zbog istih načela, među osnovama za nadležnost koje su navedene u članku 3. Uredbe br. 2201/2003, sam kriterij blizine, čija je ključna uloga izražena u uvodnoj izjavi 12. te uredbe, nalaže prihvaćanje uobičajenog boravišta bračnih drugova kao osnove za nadležnost. Također treba primijetiti, što također nije beznačajno, da je kriterij uobičajenog boravišta prvi među navedenima u članku 3. spomenute uredbe.

60. Očito je da kriterij uobičajenog boravišta bračnih drugova označava mjesto u kojem je prije rastave boravila obitelj i, prema tome, djeca.

61. Na taj je način zadovoljen kriterij blizine. Štoviše, ako još uvijek postoji sumnja u usklađenost uredaba br. 2201/2003 i br. 4/2009 po tom pitanju, to što je potonja *lex specialis* dostatno je da se rasprava okonča u njezinu korist pri davanju tumačenja koje predlažem.

62. Ukratko, čini se da je stoga moguće opisati situaciju koja proizlazi iz razvoda ili rastave para u čijem kućanstvu žive djeca, tako što se o pitanju početnog utvrđivanja iznosa uzdržavanja te podjele tereta sudjelovanja roditelja u uzdržavanju maloljetne djece – kao i, zbog sličnosti, o pitanjima vezanima uz roditeljsko pravo – mora odlučivati u okviru postupka koji je pokrenut radi razvoda ili rastave.

63. Zbog obvezujuće prirode zaštite interesa djeteta, sud nadležan za vođenje postupka mora poštovati kriterij blizine, isključujući svaki drugi.

64. Zaštita interesa djeteta, prema tome, nalaže da se u glavnom postupku odbije nadležnost talijanskih sudova u korist sudova države članice na čijem području djeca imaju uobičajeno boravište, to jest u korist britanskih sudova, koji su pritom, na temelju članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, nadležni za odlučivanje u postupku o roditeljskoj odgovornosti.

65. Iz prethodnog nesumnjivo proizlazi da je u situaciji poput one u glavnom postupku ograničena sloboda stranaka u odabiru nadležnog suda. To se ne čini ni iznenađujućim ni protivnim temeljnim načelima u predmetnom području, s obzirom na to da su dotične stranke roditelji kojima je spomenuta mogućnost odabira ograničena kako bi se zaštitili interesi njihove djece.

IV – **Zaključak**

66. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Corte suprema di cassazione odgovori na sljedeći način:

1. Članak 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008., o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja treba tumačiti na način da je sud koji je nadležan za odlučivanje u glavnom postupku koji se tiče rastave braka, kada je u okviru njega istaknut i zahtjev u pogledu obveza uzdržavanja maloljetne djece, nadležan odlučiti i o tom zahtjevu.

2. Zaštita interesa djeteta nalaže da se u ovom predmetu mjesna nadležnost utvrdi prema kriteriju blizine.